Ecosan Capacity Development Workshop

Mobilisation of Ecosan, approach in India by ESF

Mrs. Pradnya Thakur

Head Projects

Ecosan Services Foundation, Pune, Maharashtra, India

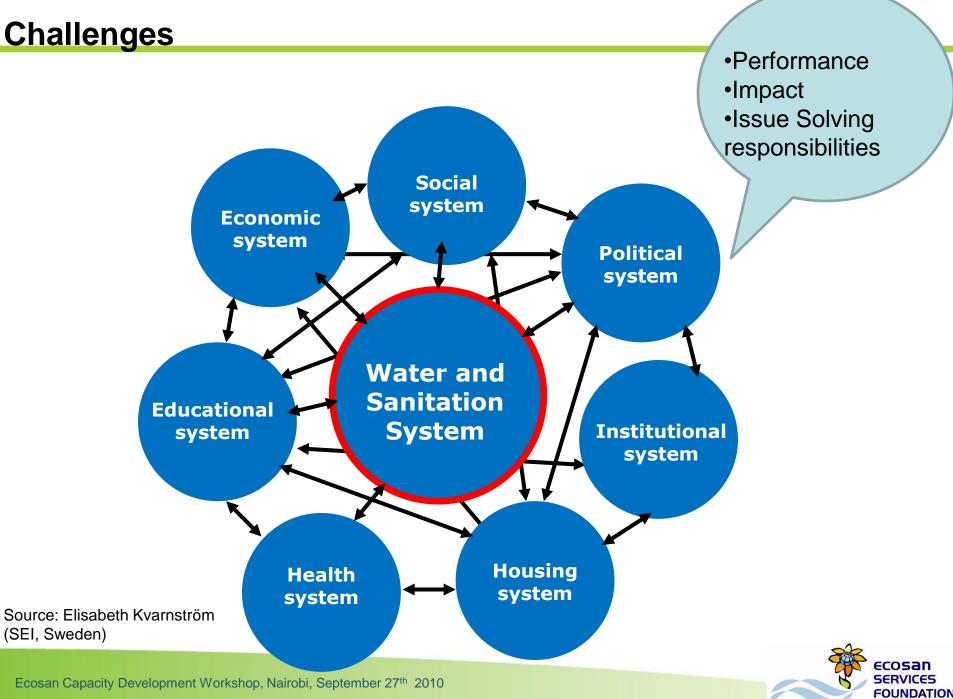
What is Mobilisation?

- Resources mobilisation
- -Human Resource
- -Financial Resource
- -Material Resource (mostly hardware, technology)

Why Mobilisation?

Successful sanitation programmes depend critically on

- Effective public awareness and
- Mobilization through information, education and communication..

Challenges For Ecosan Promotion In India

- Geographical Diversity
- Social And Cultural Issues
- Anti-scavenging Laws
- Inadequate Funds For Innovation And Alternative Solutions
- Large population with moderate literacy
- Requirement of continuous IEC campaign

Mobilisation Approach

Tools adopted for Mobilisation

Trainings

E- learning

Workshops / Conferences

Networking with different organisations

Development of material

Interpersonal communication

Tools adopted for promotions

Facilitation for technical / financial

Community meetings

Presentation through posters

Mass Media

Evaluation and monitoring

Follow up

State Ministers Conference, organised by DDWS, Rural Ministry, GOI in 2007

Dr. Raghuwansh Prasad Singh, Ex. Cabinet Minister, Rural Ministry, GOI

Ms Shanta Sheela Nair Ex. Principal Secretary (WS), Rural Ministry, GOI

National Workshop on Ecological Sanitation with DDWS, Rural Ministry in 2008

Organised workshop in association with SuSanA, CSE and Unicef

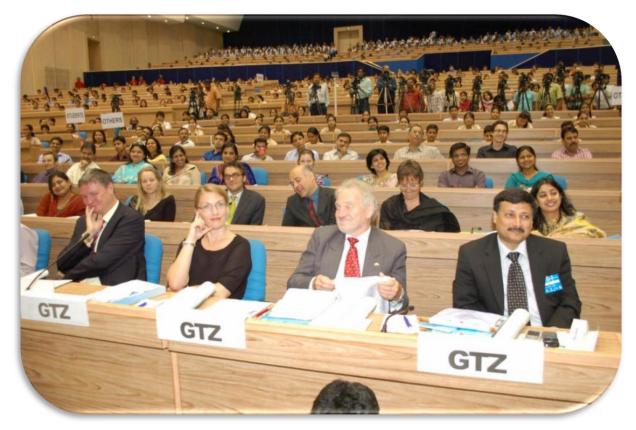
Round Table conference organised by Rural Ministry GOI in 2009

Invited ESF as one of the expert for future planning on sustainable basis

National Urban School Sanitation Initiatives (NUSSI) by Ministry of Urban Development in association with GTZ

ESF in Advisory Board for School Sanitation manual preparation

Launching of NUSSI

By Honbl. Minister Mr. Kapil Sibble

Publication of NUSSI manual

By famous Bollywood actor Aamir Khan – Brand Ambassador for school sanitation

FOUNDATION

Promotion to NGOs

Franco-Indian Conference on Technology Innovation and Millennium Development Goals at Truchirapalli, Tamilnadu - 2007

SACOSAN conference, 2008

Promotion to NGOs and Professionals

Workshop on 'Ecological Sanitation' in Pune, for AAK-PLAN - 2009

Capacity Building of NGO representatives in Tamil Nadu

FOUNDATION

Promotion to Educational Institutes:

Poster competition, DAV school, Pune

Workshop on Ecological Sanitation, Pune University - 2009

.... NUSSI

NUSSI survey photos

Promotion to Educational Institutes:

Game for Water conservation, Hand washing and Use of Toilet block

Promotion to Funding Institute:

For course participation promotion: Contact MMREA Society

Visit to Indian Petro - Chemicals Ltd. (IPCL), Nagothane

Meeting with General Manager – Agriculture Finance, Bank of India, Mumbai

Mass awareness through media

महातपू असेमा (देल्से) हिल्लिक्यु 📗 🛡

श्रोहतम्बराठी वुन्तराक

राज्युर व्याप्यीक्षीयं जुल्ला केवी आहे. अवत्ये क्षीतामा अववदात सम्पर्धापने

The Indian EXPRESS www.expressindia.com

Workshop on 'sustainable

COSAN Services Foundation project h sanitation'

EXPRESS NEWS SERVICE AUGUST 23

ECOSAN Services foundation, a Pune-based NGO, together with the International Council for Local Environmental Initiatives (ICI FT) Furnment Score-

ANT SCIENC BANK MILLER INCIDENTAL

ity sanitation NGO goes globa

LAUNCH ON AUG 23

kicked off on Monday, with

the conduct of a day-long

workshop in Pune, which

will be attended by top

from India and abroad.

bureaucrats from state and

Centre along with experts

tation - Accelerating City

to City Exchange for Sus-

tainable Sanitation, it will

idal Times | Saturday, August 21, 2010

The objective of the project is to carry

: City-based NGO Eco-Services foundation, cing in the field of ecool sanitation measures. be lending its technipertise to an interna level project funded European Union and

ted by the Ministry project, which aims ate and promote cityutions to matters like International Council for

tiatives' (ICLEI), an international association of local governments as well as national and regional local which has members from 70 countries, is also a part of

"The objective of the project is to carry out capacity building exercise of local governing bodies, which are directly involved in charting out sanitation plans

ture and its sustaina erations with the hel ies get empowered v knowledge," she add

pune metr

The outcome of t CESSanitation which will run ove will be shared by oth through e-governance

off on Monday, with duct of a day-long w

स्वच्छतेसाठी पंढरीत अत्याधुनिक गटार

चर्चा व्यवस्थापका उत्लेखनिक कार्याच्ये करणन्या वापर, या पाण्याचा शेती आणि कारकायकारी बापर ठ्येच ार्थितेस प्रश्नेदेशन पा शंक्षेत्र एनेस्को आणि गाँटर । त्याचा सत्ताप्रमाणे पापर करणे अधिक्षेत्र आहे. पा शंकरपनेत । प्रांत्रांनी बेस्ट वॉटर एनजीजी २०४७-०८ हा - पाणी शुद्ध करण्याच्या व त्यातृत बायोगीत किया सात निर्धाण र पुरस्कार प्रधार करून चीर्यक्ते

सो येथे नुकायाच झालेल्या एका शंक्षेत्रे संस्थानक रचनंद चनत्रे प्रशांत महानायकर यांनी पुनेक्कोच्या गिया योग, सेंट्रल वॉटर कविशानचे पताचीत आहुमा तसेच वार्च चीवचे यांच्याहरते हा प्रतियोगा पुरस्कार जागीवशीकरण आणि जामांपदेवे

हा मरोबरिने सहिपान्याचे नियोजन ही रिवरोदिवस प्रतीत होत चलली एराज्यप्रसम्ब या ग्रंश्वेच्या एका सार जगभगतीत २६० कोटी जनत रताचा मुलपुत सुवियोगामुन श्रीयत चर्तत १ कोटी ६ साम्र लोकांचा बजी चपुर्व श्रोष्ट्रच्य रोचंपुर्व जले. श्री

भागनेन पर्याचरवाली मुखंगत सांडचाची व्यवस्थापन - संस्थेतत हा पुरस्कार प्राप्त इतला आहे

रिवशनपीक बटित होत असरानही त्याकडे करण्याच्या विविध शंत्रहानाचा समावेश होत असून इक्सेबॉनरे प्रीयको जार नहीं, मांद्रपाण्याचे प्रयाण कभी करने. जी प्रणानी विकामीत केली आहे. श्री प्रणानी विकामीत काल

पानीप्रक्रियेचा अवलंब करणे आणि इकॉलॉजीकल "स्पविषयी भारतात जनजन्तीये काम केल्यायते इकोवीर धा

पुणे, २३ ऑगस्ट/ प्रतिनिधी पर्यावरणाभिम्खा सांडपाणी व्यवस्थापनाच्या

विषयात कार्यरत असलेल्या पृण्यातील 'ईकोसॅन

C TODAY

भारतातील ॲक्सेस सॅनिटेशन

आयोजक संस्थांच्या वतीने प्रकल्पाच्या उदेशांनी प्रकल्पास सुरुवात माहिती देण्यात आली. संचारित आरोम्य सेवा व

> सकाळ : एएं। बुधवार, २५ ऑगस्ट २०१

ॲक्सेस सॅनिटेशन'ची देशात सुरवात

िण्यात आही, देशातील पाच शहरांचा आही, या प्रकल्पास यरोपियन समदायाचे आहे." ा पवदर्शी प्रकल्पात समावेश करण्यात अर्थसाहाय्य असून केंद्र सरकारच्या या प्रकल्पाची मृदत तीन वर्षे येगार आहे." ाल आहे," आरी माहिती 'इक्टेसॅन' नागरी विकास मंकल्यावर्के हा प्रकरूप असल्याचेही त्यांनी स्पष्ट केले. िरंभेस फाउंद्रेशन में संचालक दयानंद रावविण्यात येगार आहे. भारत आणि केंद्र सरकारच्या पाणी य स्वच्छता सचिव डॉ. संक्य दहासहस्र १०

पुणे, ता. २४ : "मतत अतिया तमेव अक्रिया तेषे कार्यत विकासका व समृति (अंग्र प्रोत) येगा आहे. तमेव औद्योगिक स्वार्क, वारक-त्यांना जास्तीत जास्त चांगल्या विश्वात येणाऱ्या 'अंबरोस सॅनिटेशन' असलेल्या समाजसेवी संस्थेबरोबर या शहरांचा त्यात समावेश आहे. या अशा सर्व घटकांच्या प्रतिकार रू रहती स्वच्छता व आरोप्यविक्यक 'शहरी स्वच्छता आरोप्य' तसेच रहावत निमित्ताने 'शहरी स्वच्छता आरखात' यात स्थान देण्यात वेईत, या प्रतिन नहत्त्वाची भ्रोचना सोमकरी पुण्यत्त व्यवस्थान प्रकरपार्च सुचान करवात कार्यसाठेवे आयोजन करव्यत आहे. प्रकरपाच्या प्रसर्वितंत्रर, हुनाव्या वास्करपार्ची

ाते यांनी आज पत्रकार परिचटेत विकियार्जनामधील प्रत्येकी पाच शहरांची विध्याच्या संचालिका है. के "सम्ब सरकारे 'उत्तर कर्णा' or parental free error and filter revers, "or cal economy and increase food

पंढरपुर, ता. १३ : शासनाकडून फेन्नुवारी अखेर शासनास सादर केला मुख्याधिकारी मंगेश चितळे, तसेच रस्ता, वाखरी, नदीचा पैलतीर आदी जाणार आहे. अशी माहिती महाराष्ट सविधा दिल्या जागार आं

शासनाच्या प्रयत्नाला साथ

बंढरी स्वच्छ आणि

पांतपुर दि. १३ (प्रतिनिधी) - पंडरपुरात सुंदर चार मोतवा एकादमी सोहळ्यत होगारे प्रदूषन मदत होईल. पंढरपूर शहरा काली वालाबीचा पर्तावर श्री बिहुलाचे अस्तिसामिकत पण्डतीने दर्शन व्यवस्था करण्यासाठी गडपाण्यावर अत्यल्प खचात प्राक्रया शक्य असल्याचा काय प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने खासगी

सस्सचिव दयानंद पानसे यांनी शुक्रवारी अविर्धि-२००९' देवन या प्रकरपाला नैसर्गिक साधन संपत्तीची बचत होक www.ecosanservices.ol/sl आप्तात्मक ग्रहणा

इसोर्सेन सर्विसेस फाउंदेशनतर्फे महणाले, "स्वन्छतागृह, स्नानगृह व प्रो इकोच्या सहकायी बदलपुर येथील साधावा, असे आयाहन काल्यानादी प्रदूश निवंदन महणाने एक प्राताव तयार केला आहे. या

वांच्यासमोर करण्यात अस्ते. हा प्रस्ताव इको पाऊंदेशनचे दयानंद पानसे यांनी तयार केला

उपग्रहाच्या माध्यमातून पंढरपूर आणि परिसराची छायाचित्रे घेऊन हा प्रस्ताव तयार

प्रदूषण नियंत्रण मंडळ-इको सँन

क्रमणात आला आहे. त्यासाठी १८ लाख रुपये कर्च आल्याची महिती राज्य प्रदेशग नियंत्रण मंडळाचे प्रकरण प्रमुख डॉ. अमर मुखते यांनी

याचीही दखल घेठल्याचे सुरात यांनी सानितले. एकादशी सोहळ्याच्या काळात शहराच्या

वारकरी मंडळींनी त्यांचीही मते मांडली.

चारही दिशांना ठळ आहे.

नैसर्गिक विधीसाठी शीचालये आदी सुविधा नसत्याने भाविकांचे होतात. त्यामुळे आता शहराबाहेर बसस्थानक, रेल्वे स्टेशन, वासरी पालसी ठळ, या मार्गावर ठळ विकसीत करण्याची योजना आहे. या ठळांच्या ठिकाणी संगणकीय यंत्रणा उभी करावची. श्री विद्वसाचे परदर्शन किंव मखदर्शन घेऊ इच्छिणाऱ्या भाविकाने येथे नोंद करायची, नोंदणीनंतर त्याता एक 'ठॅग' देण्यात बेईल. या ठॅगवर दर्शनाची तारीख आणि वेळ यांची नोंद असले. या पध्दतीमुळे दर्शनरागेवरचा ताणच कमी क्षेत्रार आहे. वाहेर उप्या ग्रहणाऱ्या तळामुळे गर्दीवर निवंत्रण होईल, त्याचवरोवर दर्शनही

होगार आहे.

राज, बाकी रस्ता, सांगोला रस्ता, पंपट सोलापूर रस्त्या या ठिकाणी सावभण्यत अले. या ठळाजवळ वीज, पाणी, शीच

सुविधा असेल. ५ हजार ८०० शीधालये उभार राज्य प्रदूषण महानंदळाने शहरात भाविकांच्या गर्दी अपेशित घरून ५ हा शीचालये उभारण्याचा प्रस्तावही सादर यात परवांसाठी ३ हजार ५०० शीचाः महिलासाठी २ हजार ३०० शीचालये आहेत. या शीचालवाचे प्रमाण १०० पर्यामागे तसेच ६५ महिला भाविकांस प्रमाणात असेल, ही व्यवस्था करण्यास प्रस्तावामध्ये मका-मदिना, मलेशिया य व्यवस्थेचाही उद्देख करण्यात आला अ वक्या शहरांच्या पर्तिवरच शीवासय

काळ वृत्तसेवा

निटशन' या प्रकल्पाहारे अत्यल्प

पुणे, ता. २१ : घरामध्ये व इंडियन वॉटर वक्सं असोसिएसनचे मानद यांच्या हस्ते 'नॅशनल अर्बन वॉटर असल्याने मोठ्या प्रमाणावर कर्जेची व जात आहे." अधिक माहिती नुकतेच गीरविष्यात आले आहे. पानसे शकते. युरोपियन युनियनच्या एशिया

वर आज नगरपालिका, फडकरी, शक्य असल्याचा दावा इकोसन सर्विसेस प्रक्रिया पदाती विकसित करण्यात निर्माण होत असते. या पाण्याचा शंभर इतस्य असून, तेथे दररोजा विकास करणात आता आसून वाणी फाउंडेशनच्या प्रकरप्रमुख प्रजा ठाकूर व आहंग्रे आहे. राष्ट्रपती प्रतिभा पाटील टक्के पुनर्थापर करता येथे शक्य हजार लिटर परम्यावर प्रक्रिया कार्यी प्रत्यात भाविकांचा वार्य

सुखकर होईल, असे या प्रस्तावातून दिसून येते. दर्शनाच्या कालावधीपर्यंत भाविक इतरत विक शक्तील, त्यामुळे स्थानिक वाजारपेठेचा पायदाच

ECOSAN SERVICES FOUNDATION

Mass Awareness through Media:

- Media Sponsorship with Water Digest magazine, Publication of Article, Distribution of course flyer, post event report in Water Digest Magazine for September, January and March courses.
- Interview on Radio and Television
- Press conference

Promotion to Stakeholders - Rural & Urban

Village meet at Thergaon, 2007

Promotion to beneficiaries – Rural & Urban

Workshop for Community Based Organizations (CBO) under Slum Sanitation Programme in Mumbai, 2008

Palavi Agricultural exhibition, 2008

Further promotion to Rural Stakeholders

Exposure & Dialogue Programme

Promotion to Technologists

 Participation in Exhibition organised by Indian Water Works Association during their 39th Annual Convention at Mumbai

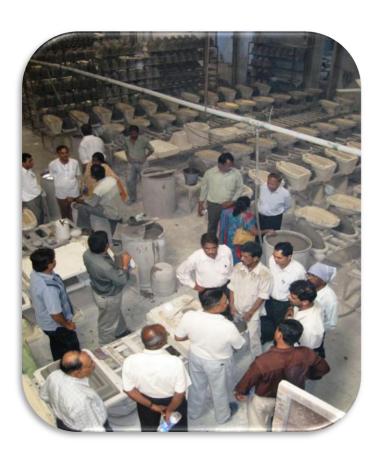
 Workshop organised by Plumbing association for technologies in Plumbing sector

Promotion of builders/developers and manufacturers

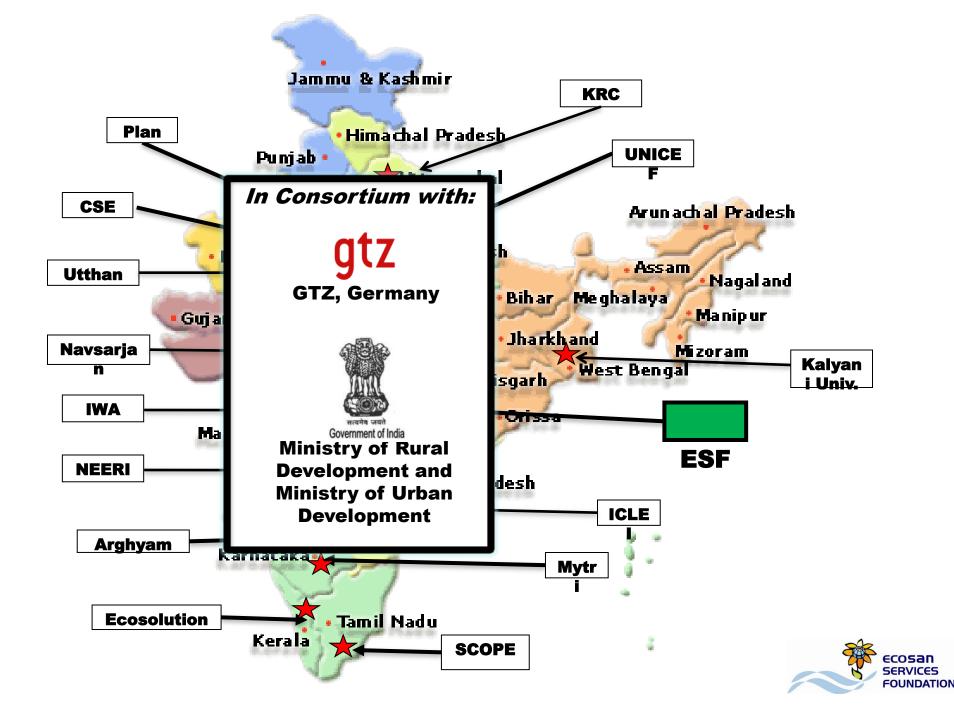
Water Saving Urinal device

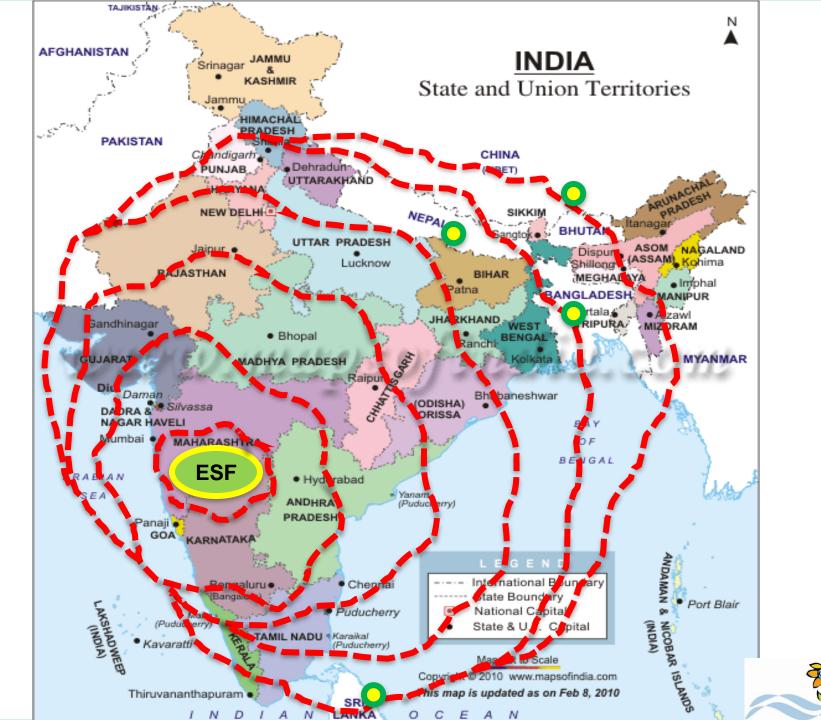

Development of pour flush toilet pans, wash basins

Urine diverting western toilet pan

ecosan

SERVICES

FOUNDATION

Thank You!

Ecosan Services Foundation

1002/42, "Vishwa Chandra", Rajendra nagar, Pune -411 030.

Web: www.ecosanservices.org

Email: ecosan@ecosanservices.org

Ph: +91 20 64 000 736